

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Jesu Sac. Theol. Professoris.
Theologia Universa**

Archdekin, Richard

Dilingae, 1687

Prima Secundæ Partis. De Beatitudine, Actibus humanis, Legibus, Gratia,
& Merito.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38477

Angelorum *Via* fuit plusquam instantanea, Quia ex August. Beatitudinem acceperunt in præmium perseverantiae, quæ dicitur aliquam moram: fuit tamen, ex communi PP. ac DD. sensu, admodum brevis; quanta præcisè fuerit, determinari non potest.

Impeccabilitas non potest esse naturalis ulli creaturæ, adeoque nec Angelis. Hæc Assertio nititur sola auctoritate S. Augustini, aliorumque PP. ex Scrip. id colligentium: Nulla enim ratio per se convincit creaturam aliquam non posse per sua intrinseca determinari ad bonum honestum tantum, sicut potest per extrinseca Dei auxilia semper efficacia.

Primum peccatum Angelorum non fuit luxuria corporalis, ut voluit Orig. neque luxuria spiritualis sita in nimio sui amore, sed (ut ex Tobia 4. colligunt Athan. Aug. & Ambr.) *superbia*, sita, non in efficaci appetentiæ æqualitatis cum Deo, quam sciebant esse impossibilem; neque in ambitione unionis hypostatice, cum hæc fuerit decreta post eorum peccatum: Sed in nimia sui æstimatione & dilectione, qua ambiunt dominatum in cæteras creaturas, & nulli voluerunt subesse, nequidem Deo per actuale imperium ipsos gubernanti.

Quia hac ratione Lucifer, *Isai. 14. Ezech. 28.* voluit esse similis Altissimo, hoc est, sibi ad beatitudinem sufficiens, & nullius imperio subiectus. Unde & videtur peccasse ex multiplici superbiæ motivo & affectu, adeoque gravissimè.

Parum serius videtur conceptus P. Jacobi à S. Dominico, dum scribit in sua *Cassiopea l. 1. c. 2.* superbiæm Luciferi sitam fuisse in eo, quod voluerit assimilari Deo, non in essendo, sed in agendo, scilicet absque physica prædeterminationis auxilio, contra quem Michael pro prædeterminatione illa decertans triumphavit, dicens, Quis ut Deus? Verum hoc neque apud D. Thomam, neque apud alios usquam commemoratum reperimus.

Dæmones sunt *obsinati in malo*, ut quamvis physicè possint non peccare, cum ex *Dionysio*, naturalia retineant integræ, moraliter tamen non possint: Quia sunt gratià destituti, & suis penis ad Dei odium vehementissimè impulsivi. Augustinus eis solum negat potentiam moralem ad bonum morale, non verò physicam: ideoque dicendi non sunt habere physicam arbitrii inflexibilitatem.

Patiuntur à vero igne. Est hodie Catholica Doctrina, ex Scrip. & PP. ac præcipuè ex S. August. Non patiuntur ab igne eundem dolorem, quem anima corpori unita, istius enim doloris objectum est malum perceptum sensu, quo illi carent. Nec patiuntur per

solam alligationem ad locum, quæ non potest causare tantos cruciatus, quantos describunt Sancti Patres. Neque per vehementissimam apprehensionem suæ damnationis ab igne excitatam; sic enim in eis non differret pœna sensus à pœna damni. Sed verè patiuntur per qualitatem spiritualem doloriferam ab igne, ut Dei instrumentor. iis impressam, quæ uruntur, non quidem propriè, quod Spiritui repugnat: minus tamen impropiè, quam in aliis sententiis supra expressis.

Ista *qualitas dolorifera*, est supernaturalis hoc sensu, quod superet omnem naturæ exigentiam, non quæ sit ordinis divini. Disconvenit illa qualitas Angelis seipsò, ut fætor odoratui. Dæmones habent complacentiam de malis hominum, non tamen *gaudium formale*, cuius sunt æquè incapaces, ac Beati verè tristitia, cum gaudium illud meritò censeri possit aliquod pœnæ levamen, quod in damnatis non admittitur.

Infernus, locus est pœnalis damnatorum, horrore plenus, & à Beatorum sede remotissimus, in ipso terræ centro: Hoc indicat passim *Scriptura*. In eo *semper aliqui* dæmonum fuerunt post eorum peccatum: *Omnes* in illum derudentur post diem iudicii. Modò aliqui exiis versantur in aëre, ubi puniuntur pœnâ essentiali, licet non accidentali detentionis in carcere infernali, de quâ pœna intelligi debent Scrip. & PP. dum indicant dæmones necdum esse absolute damnatos, scil. per sententiam illos ad carcerem infernalem perpetuò alligatam, quæ proferetur in die extremi iudicii. De his fusè *Estius in 2. Dist. 6. §. 14. Cornelius à Lapide in 2. Petri 2. v. 4. alique.*

Inferni capacitas pro innumera multitudine damnatorum (sunt enim multò plures damnandi quam salvandi) est valdè angusta. Quidam dicunt continere spatium sex Leucarum horariarum cum dimidia, secundum omnem dimensionem. Iidem censent distare à superficie terræ 1237. leucis horariis. De hoc puncto latius tractat noster *Verkennis de Angelis Dist. 7. cap. 7.*

Hereses.

Contra hanc primam Theologiæ Partem recensentur hæreses singule, cum suis Auctoribus, & refutantur, in fine *Tomii primi* hujus Operis pag. 143. sub hoc Titulo, *Notitia generalis Dogmatum ab Ecclesia damnatorum*, & sequuntur ordine Alphabetico sub his Titulis in particulari, pag. 149. *Deus, Beatitudo*, pag. 147. *Sc. Creatura, Angelus, Mundus, Præscientia, Prædestinatio, Diabolus, Infernus.*

PRIMA SECUNDÆ
DE BEATITUDINE, ACTIBVS HVMANIS, LEGIBVS,
GRATIA, ET MERITO.
CAPUT PRIMUM.

De Beatitudinis essentia: De Voluntario, & Libero arbitrio.

§. I.

Beatitudo.

Beatitudo *Supernaturalis & formalis* non consistit in aliqua *Unione Physica* substantiæ divinx cum sub-
R. P. Arsdæ. Tom. II

stantia animæ, ut docuit Henricus à Gandavo, *Quodlib. 6. quest. 6. & quodlib. 13. quest. 12.* Non etiam in vera & reali *Transformatione* animæ in Deum ut suum principium, ut docuerunt aliqui Contemplativi, quos redarguit Lessius, *de summo Bono* Cap. 2.
C Dum

inde
kin

Theo-
logia

DIY

Dum igitur aliqui etiam *Patres* dicunt beatos in Deum *transformari*, intelligendū sunt de transformatione morali, quā Beati absorbentur in amorem Dei, & perfectam cum illius voluntate conformitatem.

Probabilis videtur Beatitudinis formalis essentiam non consistere in solo actu intellectus, per visionem, ut vult *D. Thomas*: nec in solo actu voluntatis per amorem, ut docet *Scotus*: sed in utroque simul, scilicet clara Dei visione, & perfectio ejus amore amicitiae, Ita *D. Bonaventura*, & plures alii. Ratio est, quia per hos duos actus habetur perfecta possessio summi Boni, in qua consistit perfecta beatitudo & felicitas.

Confirmatur summopere per extravagantem *Benedicti XII.* quae incipit, *Benedictus Deus*. Et per Decretum Conc. Viennensis, in *Clementina Dudum*, ubi dicitur, *Beatitudo consistere in visione & fruitione Dei*. Ex his existimare videtur *Vega*, & *Cordubensis*, assertionem hanc esse definitam, quod tamen verius negat hic *Suarez*, & plures alii, ideoque sententia haec non nisi probabilior aestimanda est.

Objectiones pro sententia oppositis possunt conciliari hac distinctione: Si beatitudo spectetur in genere moris, principaliter in Amore consistit, secus si in genere Naturae, sive affectionis objecti perfectè satiativi omnium desiderii. Nam ex Visione Dei illius Amor necessariò profluere debet, & sic utrumque saltem consecutivè necessariò connecti debet.

Visio *Essentia divina*, sine visione Personarum, simpliciter bearet. Quia esset boni simpliciter infiniti possessio.

Visio beatifica est *necessaria, ac perpetua*. Quia sine perpetuitate, & quidem cognita, non esset perfectè satiativa desiderii.

Beati *Visio reflexa* suae durationis perpetuae in decreto Dei, esset essentialiter indestruibilis, ideoque videtur repugnare. Quia deberet esse essentialiter vera, supposito quod à Deo semel producta fuerit, ideoque à parte post ratione objecti, sui scilicet istius decreti, esset intrinsecè & essentialiter aeterna: ens autem intrinsecè & ex essentia sua aeternum & indestruibile repugnaret perfectio Dei Dominio illud pro libitu destruendi: ideoque tale ens posse dari, *Suarez*, & *Vasquez* erroneum judicant.

Neque dicas, cum *Esparza*, hoc posse intelligi tantum de ente quod ratione suae perfectionis esset indestruibile, non ratione talis objecti.

Resp. rationem jam assignatam, utrumque evincere, repugnat enim ens ex sua intrinseca essentia repugnans Dominio Dei, ex quocunque praedicto illa repugnantia proveniat.

Beati sunt simpliciter *impeccabiles*. Est de fide, in quo erravit *Origenes*. Et patet ex *1. Petr. cap. 1.* ubi beatitudo dicitur, *hereditas incorruptibilis*.

Potentia peccandi in sensu diviso, non stat cum visione prout de facto datur; staret, si data fuisset ut in sui conservatione esset dependens ab aliquo actu libero Beati imperato sub peccato. Quia tunc visio semper esset posterior isto actu, cujus proinde libertati nihil posset officere.

Non potest etiam stare visio cum ullo *Mortali*, etiam *habituali*, imo nec cum ullo *veniali*. Quia est participatio divinitatis perfectissima, adeoque terminus divinae dilectionis ad perfectissimam Dei amicitiam elevantis: Cum qua amoris unione perfectissima, Dei offensa in nullo gradu consistit.

Vide plura de *Visione Beatifica*, *Lumine gloriae*, &c. supra *Part. I. cap. 1. §. 2. de Visione Dei*.

§. II.

Voluntarium.

Voluntarium sive spontaneum strictè, est quod procedit à voluntate cum cognitione. Latius patet voluntarium quàm liberum; quia omne liberum est voluntarium, non contra, uti patet in voluntatis actibus primo primis, in amore beatifico &c. quae sunt voluntaria, non tamen libera.

Voluntarium directum dicitur, quod est à voluntate positivè agente: *indirectum* quod est à voluntate ut non agente eum agere possit, aut debeat, uti & omnis actus liberi, & effectus ex ea secutus, v. g. dum navarchus caret voluntate dirigendi navem, quam teneatur habere.

De his & sequentibus, hic quaestiones tantum speculativa, infra Part. II. practica traduntur.

Ad voluntarium indirectum negativum non requiritur actus voluntatis; unde physice loquendo dari potest pura omisso libera, ad quam sufficit actum non poni à voluntate potente illum ponere.

Nec plus requiritur ut supposita obligatione, actus omisso sit peccaminosa. Ita cum pluribus docere videtur *D. Thomas* quaest. 2. de malo art. 1. *Aliquid*, inquit, dicitur esse voluntarium non solum quia cadit sub voluntatis actu, sed quia cadit sub potestate voluntatis.

Moraliter tamen non potest dari pura omisso libera sine aliquo actu eam causante, vel occasionante. Quia sine hoc vix procedit more humano.

Voluntas pure omittens habet negationem actus, à qua praescindit in statu indifferentiae, in quo est non volens praesens non negativè. Ad eam tamen praerequiritur cognitio moris avocantis ab actu, sine qua haberi nequit indifferentia iudicii, adeoque nec aequilibrium voluntatis.

Porro ad omissionem liberam etiam requiritur potestas sufficiens ad actum. Sine hac enim non esset à voluntate non agente cum possit agere: unde omnis omisso voluntaria est libera, & ad eam requiritur aliquis actus intellectus objectum proponens sub indifferentia, licet non actus aliquis à voluntate elicitus.

Hinc omisso peccaminosa ex ignorantia vincibili supponit cognitionem confusam obligationis agendi, quae tamen obligatio non est necessaria ad omissionem voluntariam; sed solum ad peccaminosam, de qua *S. Thomas*, aliique.

Effectus ex omissione secutus ut sit voluntarius, requiritur aliqua ejus cognitio, non obligatio eum impediendi si sequatur per se, secus si per accidens, ut rectè *S. Thomas* aliique. Quia alioqui talis effectus non esset moraliter connexus cum omissione & omittente ut ejus causa.

Hinc peccata non sunt voluntaria Deo omittenti illa impedire, nequidem indirectè & permissivè.

Impediendi effectus obligatio, in eo causat rationem voluntarii indirectè, faciendo ut habeat connexionem moralem cum non impediende, à quo debebat & velut exigebat impediri, ratione cujus connexionis prudenti iudicio effectus tribui potest non impediendi ut ejus causa. Id autem ex quo aliud sequitur per accidens, non est ejus causa, quia causa essentialis est per se influere.

Dico,

Dices, contra puram voluntatis omissionem: Con-
cipi non potest, quomodo per illam possit voluntas
ex indifferenti circa aliquod objectum fieri determina-
ta, quod mutationem aliquam novam requirit. Er-
go nunquam datur illa omisso per se sine aliquo actu
positivo voluntatis.

Resp. Satis id concipi posse, & ad illam determina-
tionem & mutationem sufficere, ipsum exercitium
libertatis per solam applicationem potentiae liberae ad
certum objectum absque illius actu, praesupposita
intellectus cognitione, motivis indifferentibus &c.
& sic tollendo indifferentiam actus primi, & consti-
tuendo se in illo statu, ut ipsa omisso sit ipsi moraliter
imputabilis. Atque ita in hac sententia facilius intel-
ligitur exercitium libertatis divinae sine novo actu, uti
& resistentia voluntatis nostrae gratiae divinae, per so-
lam non cooperationem nostram cum gratia: quam-
vis sententia negans dari in voluntate nostra puram
omissionem liberam, sit etiam probabilis.

Violentum est ab extrinseco, resistente passo, dici-
tur etiam respectu appetitus innati, *coactum* vero re-
spectu solius elicit.

In voluntatem *violentia* proprie cadere non potest
quoad actus a se elicitos. Sunt enim voluntarii eo
ipso, quo sunt a voluntate elicit: Potest *improprie*,
imò & proprie quoad cessationem ab actu, sed a solo
Deo. Item quoad actus imperatos materialiter, id
est, actus potentiarum, quibus voluntas solet impe-
rare: non tamen quoad motum vitalem potentiae moti-
vae, nisi a Deo violentia illa inferatur.

Ex Metu quod procedit, est voluntarium absolutè
& ordinariè involuntarium secundum quid, ut iactura
mercurii metu naufragii, non semper, ut patet in effi-
caci fuga peccati ex metu gehennae: unde metus mi-
nuit quidem peccatum, non tollit. *De quo infra in*
Tomo II. part. III. tract. I. quest. 21. de Attritione ex Me-
tragehenna.

Concupiscentia per se loquendo causat voluntarium
simpliciter, non involuntarium secundum quid, nisi
per accidens, ut quando reluctatur conscientia. Ratio
est, quod non movet ad minus malum studio vitan-
di majoris, sicut metus, sed ad bonum delectabile,
ad quod voluntas de se habet propensionem.

Hinc concupiscentia auget voluntarium, licet mi-
nuat liberum, quatenus augendo ejus voluntatis incli-
nationem, minuit indifferentiam, ut rectè *S. Thomas*.

Ignorantia qua dicitur antecedens non causatur a vo-
luntate, & causat opus; *concomitans* neque causatur
a voluntate, neque causat opus; *consequens* causatur a
voluntate: si causet opus, est antecedens secundum
quid, si non causet, concomitans secundum quid dici
debet.

Ignorantia affectata, est studiosè quaesita; *Crassa*,
est orta ex gravi negligentia, *non crassa*, ex levi, *in-*
vincibilis & iusta est, quae moraliter vitari nequit, *vin-*
cibilis contra, quae per voluntatem vinci potest.

Si ignorantia sit *absolutè antecedens* causat involun-
tarium simpliciter quoad circumstantias ignoratas:
concomitans non causat voluntarium nec involun-
tarium positivè, sed involuntarium privativè, seu non
voluntarium in subiecto capaci; *consequens* causat vo-
luntarium simpliciter, & subinde involuntarium secun-
dum quid, quando nempe est causa operis.

De ignorantia *invincibili ac vincibili* deducuntur
resolutiones infra in *Tom. II. Tract. I. pag. 8. &c.*

R. P. Arsd. Tom. II.

Repugnat *volitio* objecti sine praevia ejus *cognitione*:
Est S. August. & Bernardi, contra Gerlonem & Bo-
navent. Unde S. Dionysius ad unionem cum Deo
non excludit omnem cognitionem, sed solum rerum
creatarum. Experientia Extrariorum absque ulla,
ut ajunt, cognitione Deo affectivè unitorum, est
mentis deceptio, quae facilitate piorum affectuum
putant se nihil cogitare, & sine cogitatione ama-
re, &c.

Movet voluntas potentias inferiores, non physicè,
sed imperio efficaci ratione subordinationis, & radi-
cationis in ejusdem animae potentia.

Voluntati subjiciuntur *sensus externi* mediatè: *sen-*
sus internus, appetitus sensitivus, & intellectus immè-
diatè, sed solum civiliter; potentia motiva despoti-
cè, id est, sic ut resistere non possit.

§. III.

Liberum.

Liberum variè accipitur, nempe pro immuni a ser-
vilitate hominis, a peccato, a concupiscentia, a co-
actione, & a necessitate antecedente. Libertas a *peccato*
est libertas procedens a gratia eam conferente; liber-
tas a *coactione* est libertas naturae tali per se compe-
tens: libertas a *necessitate* est libertas indifferentiae, sive,
potentiae se ad utrumvis determinandi.

Liberum arbitrium convenit homini in statu *natu-*
rae lapsa, etiam in iis quae sunt virtutis & vitii. Est
de fide contra Lutherum, Calvinum &c. Patet ex
Scrip. Concil. PP. ac praesertim ex S. Augustino, qui
solum vult peccato primi hominis perditam esse li-
bertatem a *servitute* peccati, diaboli, & concupiscenti-
ae. Consistit vera libertas in libertate indifferentiae,
non in sola essentiali, sive a coactione, uti latius de
prop. Jansenii *Tomo I. Tract. II. cap. II. pag. 117. & pag. 114.*

Actus liber non est aliquid *simplex*, sed *complexè*
significabile, plura diversimode importans ex parte
cognitionis, principiorum &c.

Quod in actu libero directè Deo placet, vel displi-
cet, est ipse actus, non secundum se, sed ut substans
varius connotatis, positivis, negativis, &c. ex quibus
varia sunt ad bonum & malum indifferentiae, uti & ipsa
libertas illis innixa.

Voluntas potest ex *mediis aequalibus* eligere alteru-
trum, imò & *minus bonum*. Quia hoc est utile, & uti-
lius ad unum tale medium non esse necessitatum. Ra-
tio ulterior est, quod utrumque requiratur ad liber-
tatem. Cum enim motiva in utramque partem sem-
per proponantur ut aequalia, vel ut inaequalia semper
esset voluntas suspensa in casu aequalitatis, vel necessita-
ta ad unum in casu inaequalitatis, quod salvà verà liber-
tate indifferentiae admitti non potest.

Hinc homo volens salvari non necessariò eligit me-
dium securius: alioquin ejus electio non esset libera, &
consequenter meritoria non foret.

Voluntas sive creata sive increata *necessitata ad me-*
lius non esset libera: unde certum est voluntatem di-
vinam posse ex bonis creatis aequalibus eligere utrum-
libet, & ex inaequalibus minus bonum praeligere.

Eligere potest voluntas *minus bonum*, *specificativè*,
non *reduplicativè*, sic nempe ut minoritas boni sit mo-
rale motivum electionis. Sic enim ferretur voluntas in
malum quae tale: nam electio minoris boni, praesidè
qua talis, est inordinata, nullo alio motivo concurrente.

rsde
kin

theo-
logia

P. IV

Ista *electio minoris boni* fit propter rationem tenentem se ex parte potentiae, v. g. ratione exercitii libertatis, seu, quia ita placet. Unde per hoc non praefertur minus bonum majori signatè, sed solum exercitè, quia scilicet hoc magis faver libertati ad electionem indifferentem boni à Deo hominibus concessa.

Efficax intentio finis determinat ad electionem *unici mediis* propositi ut hic & nunc necessarij; quo non obstante electio remanet libera, tum denominativè, tum quoad circumstantias non necessarias ad finem, non quoad substantiam actus. Quia ut sic est necessaria ex suppositione antecedente, & non procedit à voluntate immediatè ante indifferenti, quia supponitur intentio finis fuisse absolutè efficax.

Non solet intentio esse *absolutè efficax* ante medii cognitionem, sed habet hanc tacitam conditionem, si in medio non reperitur nimia difficultas, aut aliqua inhonestas.

Quæres 1. An ad actum voluntatis liberum requiratur imperium rationis, sive iudicium practicum determinans, cum quo non possit componi non actus?

Respond. negativè, cum *Suare, Vasque, Oviedo*, contra nostrum *Valentiam, & Bellarminum, cum variis Thomistis*. 1. Quia posito tali imperio voluntas non esset libera ad non agendum. 2. Quia intellectus, à quo procederet istud imperium sive iudicium practicum, non est potentia formaliter libera. 3. Quia si illud ipsum imperium rationis debeat dependere à libertate voluntatis, vel dabitur progressus in infinitum, vel deveniendum erit ad aliquem actum voluntatis liberum, qui ab isto imperio sive iudicio practico non dependet, ut facile patet consideranti.

Quæres 2. An aliqua potentia naturaliter non libera, v. g. alicujus animalis, possit elevari à Deo ad liberè agendum?

Resp. negativè, quia solus intellectus potest rem proponere cum indifferentia objectiva: & sola voluntas est potentia libera, sive capax libertatis, cum etiam ex libertate voluntatis humanae probetur animæ immortalitas, ex communi Theologorum consensu.

CAPUT II.

De actuum humanorum Bonitate & Malitia.

Bonitas moralis est convenientia cum recta ratione, Malitia est disconvenientia. Alia est *objectiva* ab objecto, alia *formalis* ab intrinseco actui conveniens: hæc sumpta incompletè est ipsa actus tendentia, completè insuper dicit libertatem &c.

Actus internus accipit bonitatem ab objecto ut *convenienter* amabili, vel odibili; malitiam ab objecto ut *disconvenienter* amabili, vel odibili. Objecta actuum interiorum, quæ secundum se sunt actus externi virtutis aut vitii, ut datio elemosynæ, habent formaliter bonitatem & malitiam moralem, alia non casualiter.

Actus versantes circa objecta de se *indifferentia* bonitatem aut malitiam accipiunt ex objecto formali, & circumstantiis. Bonitas ex objecto est prima & specifica, cum actus specificentur ab objecto, etiam in esse morali: similiter malitia actus sic specificatur.

Ut *bonus* censetur actus, debet ferri in honestatem

objecti saltem confusè, cum ab ea debeat specificari, & constitui in esse actus honesti: at verò ut sit *malus* sufficit quod objecti malitia sit cognita, & interpretativè volita: Malum enim est ex quolibet defectu.

Circumstantia est affectio accidentalis actui spectato in genere moris, aliquid tamen ad bonitatem, aut malitiam conferens est septuplex, scil. *Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando*. Convenit etiam actui interno, ut duratio, intensio, modus quo fit cum majori, aut minori libertate, cognitione, resistentia, aut inclinatione passionis aut habitus, & similes circumstantiæ, quæ se tenent ex parte actus aut potentie agentis. Quædam ex illis mutant speciem moralem actus, quædam non mutant. Sic duplicem speciem peccati habet volitio occidenti hominem in loco sacro, scil. homicidii & sacrilegii.

Bonitas & malitia sunt essentialis actui in esse *moris*, non in esse *nature*, cum quilibet actus entitativè invariatus fieri possit ex bono non bonus, per sublationem libertatis.

Quando est *Electio mali mediis* ad finem malum, habet *duplicem malitiam*, & quidem specie diversam quando finis & medium habent malitias specie diversas, ut cum quis vult furari ad fornicandum. Secus est in electione boni præcisè ut mediis ad bonum finem. Quia tunc electio honestatem medii secundum se non attingit.

Actus minus perfectus potest imperare actum se perfectiorem, quia actus imperans non est principium ejus productivum, sed applicativum virtutis productivæ actus perfectioris. Hinc attitio hic & nunc imperans efficaciter contritionem non tollit ejus meritum, imò nec libertatem: Quia eo casu, actus imperans & imperatus sunt ex eadem determinatione voluntatis.

Actus imperatus, ab imperante accipit bonitatem extrinsecè & denominativè, eodem ferè modo, quo actus externus ab interno; secus imperans ab imperato: Quia ille ab hoc non dependet, sicut hic ab illo, utpote ab ordinante in finem determinatum.

Aliquis actus *venialiter malus* potest pro instanti quo est, imperare actum v. g. amoris Dei destructivum peccati mortalis: Quia amor ille per se mortali opponitur, neque per actum imperantem intrinsecè vitatur.

Actus externus per se nihil addit bonitatis aut malitiæ actui interno in ordine ad meritum aut demeritum coram Deo, qui ex Script. & PP. voluntatem profecto accipit: Ratio est, quod per se nihil addat libertatis. Plerumque tamen auget ejus bonitatem aut malitiam, *per accidens*, ratione majoris durationis, intensiois, & numericæ multiplicationis, quæ in actus externi exercitio intervenire solet.

Dices, Perceptio externa Sacramenti, & passio Martyrii addit peculiarem bonitatem actui interno quod illa desiderantur.

Resp. Illam addi ex opere operato, non ex opere operantis, de quo hic agimus.

Dantur aliqui actus *Indifferentes secundum speciem*, non positivè, id est, quibus ex suâ essentia convenit indifferentia ad bonum & malum, sed præcisivè, id est, de se abstrahentes à bono & malo, ut volitio abstracta calefactionis, ambulationis &c. & hoc sæpius Patres indicare & velle videntur. Ratio, quia in hoc nulla ostenditur deordinatio. Major est difficultas,

in dentur actus in individuo indifferentes, pro qua ordine sic procedo.

Constat dari actus in individuo indifferentes ad meritum & demeritum, quales sunt actus moraliter boni merè naturales, præsertim infidelium, quod satis constat: non tamen ita dari indifferentes ad solam bonitatem aut malitiam moralem: Quia vel referuntur ad finem honestum, & boni sunt, vel non, & sic sunt otiosi, & consequenter mali, siquidem otiosum est, quod caret honestate rectitudinis, vel justæ utilitatis.

Sententia tamen, cum Scoto, Vasquez, aliisque, etiam Patribus, admittens actus indifferentes in individuo, etiam quoad bonitatem & malitiam moralem, est omnino probabilis, & ad vitandum scrupulos & multiplicationem venialium, magis videtur in praxi exponenda, ex hac consideratione: Quia constat dari saltem per accidens actus indifferentes in individuo, in his scilicet qui Sententiæ hoc affirmant se conformant: cum rationes in oppositum non evincant tantam obligationem sub præcepto toti naturæ impostam esse pro singulis actionibus etiam levissimis, ut movere deliberatè manum, pedem, vel digitum, sistendo in moderata commoditate naturæ sensitivæ, in qua non facile offenditur inordinatio ad peccatum sufficiens.

CAPUT III.

De Conscientia Erronea, Dubia, Præctice certa, Probabili &c.

DE his singulis, & de controversiis modernis quæ circa ea agitantur, tractatur in hoc Opere infra Tomo 1. Tractatu. & aliis locis sequentibus. Hic tantum pauca, & ferè speculativa adijci possunt.

Rectè definitur Conscientia dictamen rationis sive actus intellectus quo judicatur aliquid hic & nunc agendum, vel omittendum esse, vel fuisse tamquam bonum, vel malum. Differt Conscientia ab actu qui dicitur, *Synthesi*, sive moralis sapientiæ, quod hic versetur circa principia honestatis & inhonestatis in genere: Conscientia verò specialiter dicitur hoc vel illud, hic & nunc licere, aut non licere dictamine particulari.

Conscientia dividitur in veram, erroneam, laxam, pharisaicam, certam, tutam, dubiam, probabilem, & scrupulosam. Conscientia vera dicitur licere quod verè licet: erronea non licere quod licet, vel licere quod non licet. Operans contra Conscientiam erroneam peccat: 1. Quia, quod non est ex fide (seu persuasione quod liceat) peccatum est, ad Romanos 14. 2. Quia, faciens bonum putans esse malum interpretativè vult malitiam.

Numquam licitum est, etiam per divinam dispensationem, agere contra conscientiam, quamvis errantem: Quia est intrinsicè malum facere id, quod judicatur malum: sic agere pertinet ad speciem & gravitatem peccati, quod erroneè apprehenditur subesse.

Potest aliquando fundari Conscientia sua in opinione probabiliter etiam alienâ, propriæ contraria. Quia prudenter agit, qui suum iudicium, fortè fallum, submittit aliorum peritorum iudicio fortè veriori, in eoque fundat dictamen prudens conscientie præctice, ita Sanchez, Layman, Oviedus & plures alii. Unde sic operari contra opinionem propriam, non est operari contra suam conscientiam seu dictamen, quod

hic & nunc non liceat ita operari, sed potius est dictamen illud suum per aliud prudenter & præctice deponere.

Confessarius debet absolvere penitentem de cætero bene dispositum; qui tenet sententiam, verè probabilem, v.g. de restitutione, suæ sententiæ contrariam. Quia in eo casu penitens de cætero ritè dispositus jus habet ut juxta sententiam verè probabilem absolvatur, quæ prævalet sententiæ unius particularis confessarii.

Consultus potest dare consilium juxta sententiam verè probabilem suæ contrariam, & tenetur, dum agitur de obligatione restituendi illam indicare consultenti, quem potest remittere ad alios viros doctos & probos, quamvis se laxiores, in re tamen verè probabili. Quia simul verè potest existimare, forte alios de illa re melius judicare, quod facile potest à parte rei subesse.

Scrupulus est actualis aut habitualis apprehensio anxia peccati ex levibus fundamentis, ubi revera non subest. Consistit primariò in intellectu, secundariò, scilicet quo ad anxietatem, in voluntate.

Qui ex proprio, aut confessarii iudicio, sufficienter scit se esse scrupulosum, prudenter agit contra scrupulum. Quia scrupulus non est Conscientia, sed ejus umbra ex falsa, vel imprudenti persuasione mentis nimis timida, nimis simplicis, aut nimis perturbata, quæ etiam in doctos & pios cadere possunt.

Scrupuli remedium præcipuum & efficacissimum est humiliter obedire Confessario, cui se ex sincero Deum non offendendi desiderio submitte, non potest errare, nec peccare.

De Conscientia scrupulosa plura deducuntur infra Tomo 2. Tract. 1. Princ. 2.

Timoratus, qui in mortalia externa nulla labitur, & interim angitur de internis cogitationibus, moribus, &c. securè potest, & ex prudentis Confessarii consilio, debet judicare, se iis non consensisse. Quia non est morale, ut qui ex amore Dei numquam labitur in externa ipsi libera, qualia sunt aspectus, tactus, alique actus impudici circa proprium, vel alienum corpus, quos sine ulla infamia in promptu habet, consentiat ille cogitationibus, aut moribus internis quæ multò minus afficiunt, & alliciunt.

CAPUT IV.

DE PECCATIS, Actuali, Omissionis, Commissionis, eorumque Malitia, Delectatione morosa, & Ignorantia Legis Naturæ.

DE his agitur in hujus Operis infra Tomo 2. Tract. 5. de Peccatis & Præceptis. Hic pauca principia ferè speculativa restant addenda.

Peccatum est exercitium libertatis positivum aut negativum contra legem Dei.

Aliud est commissionis, aliud omissionis; hoc Physicè potest esse sine omni actu, qui sit ejus causa vel occasio: Cum ad id sufficiat voluntatem non velle, quod potest & tenetur velle.

Talis omisso est voluntaria interpretativè, per eam quidem voluntas suspendit exercitium libertatis positivum, quod est proprietas actus humani, non tamen negativum & interpretativum, proprium puræ omissionis, quæ potest esse demeritoria, non meritoria. Quia meritum debet procedere ex motivo super-

rs de
kin

theologia

D. IV

supernaturali, quod per se convenire nequit pure omissioni.

Omissionis gravitas petitur ex præstantiâ actus omis- si, ex facilitate præcepti, & ex fine ipsius omissionis.

Volens *impossibile* cum opere præcepto, vult ejus omissionem, si hæc non sit determinata prius natura, secus si præsupponatur determinata.

Suadens malum alteri ad illud antecedenter *determinato*, peccat, Quia afficitur ad malum, & in ejus vo- litione alterum confirmat, quod est per se inordinatum.

Quoties ponitur liberè *causa* futura omissionis pec- caminosa, tunc peccat peccato omissionis incomple- tæ, seu præcisè ut in causa volitæ. Quia tunc homo vult interpretativè istam omissionem: Ita Theologi omnes, contra Marsilium.

Quando, urgente præcepto, est in hominis potesta- te desistere ab opere omissionem *causante*, & præceptum implere, tunc ipsa omisio est formaliter peccatum: Cum illa sit libera intrinsicè, eo scil. modo quo liber esse potest actus externus: ut si liberè insistens collo- quio, inde causet omissionem Sacri die festivo.

Si *causa omissionis* non est amplius in potestate ho- minis, dum sit omisio, tunc non est ullo modo libera dum exercetur, adeoque nec peccatum formaliter: Alioqui justus, imo & Beatus, posset peccare per effe- ctum consecutum ex ejus mala voluntate, etsi illa pri- dem retractata fuerit.

Peccati commissionis malitia, non consistit in priva- tione rectitudinis *in actu*. Patet, quia istius privationis est incapax odium Dei, saltem secundum suam ratio- nem specificam, secundum quam tamen est malum. Illi quidem spectato secundum rationem genericam odii non repugnat rectitudo, sed hoc non sufficit ut tale o- dium dicatur illius rectitudinis capax: alioqui brutum dici posset capax rationis, eaque propriè privatum. Quia rationi genericæ animalis rationalitas non re- pugnat.

Non consistit etiam in privatione rectitudinis *in po- tentia*, seu voluntate: Alioqui peccatum omissionis & commissionis v. gr. odium Dei, & omisio amoris Dei, urgente præcepto, non differunt malitiâ formali, cum in utroque in voluntate agentis aut omitterentis, sit priva- tio ejusdem rectitudinis, cujus est capax, id autem ad- mitti non potest.

Illam itaque malitiam consistit in *positivâ ac liberâ ren- dentia* actus in objectum modo disconveniendi: Illa e- nim præcisè positâ habetur formalis malitia odii Dei, &c. Favent huic doctrinæ Chrysoft. August. alique PP. docentes peccatum non esse substantiam, sed actum po- sitivum, sicut claudicatio est actus, non sola priva- tio, &c.

Neque refert, quod aliquando Patres peccatum di- cant esse *nihil, non ens &c.* loquuntur enim de malo ut absoluto, id est, quod in se caret debitâ perfectione; non de respectivo quod est aliquid per se alteri disconveniendi; ut calor aquæ; vel de natura quæ sit per se mala, quam dari negant; vel de peccato ha- bituali, quod nihil est quasi physicè inexistens animæ, nisi privatio justitiæ; vel de actuali, quod sit privatio gratiæ, non formaliter, sed causaliter & consecutivè, sicut est mors animæ; vel de malitia formali comple- tæ sumptâ, quæ ut sic non est aliquid actui superad- ditum per se causabile in genere causæ efficientis, sed

solum in genere causæ formalis, per denominationem extrinsecamâ voluntate moraliter deficiente, sive li- berè discedente à dictamine rectæ rationis de pecca- to non ponendo.

Specie differunt peccata, per repugnantiam cum præ- cepto specie diversis, ut furtum à sacrilegio, quia hoc præcepto religionis, illud justitiæ repugnat.

Non omnia sunt *æqualia*, ut aliqui perperam docue- runt. Quia non repugnant æqualiter rationi & legi, à qua potest secundum majus & minus recedi; nullaten- men sunt contemnenda ut parva, cum singula Deo di- plicent.

Dammum sive *nocumentum* ex peccato, saltem con- fusè prævitum, illud aggravat, gravitate eâ quam canse- re potest effectus per modum objecti, & si sit volitum ut malum alteri ex ejus displicentiâ, accedit alia gravitas quæ odii peccatum constituit.

Quando actio *merè per accidens* dat alteri occasio- nem nocuenti, sive temporalis, sive spiritualis, non participat illa malitiam effectus inde secuti.

Inductio alterius ad veniale, ut est peccatum, con- tinet malitiam mortalem. Quia hoc est velle pro- ximo malum spirituale gravius quovis malo corpora- li, & formaliter velle ut sic offensam Dei, quod est per se graviter inordinatum.

Pœna quæ est debita *venialibus*, quoad culpam in hac vita non remissis, non fit *æterna in damnatis*: sed absque ulla redemptione seu remissione per *suspensionem* extinguitur ejus dignitas, sive reatus formalis sita in eo, quod est peccasse & pœnam non esse remis- sam, nec perfolutam; non tamen extinguitur reatus radicalis situs in culpa, quæ in damnatis semper perseverat.

Peccati quidem *damnati* sibi complacendo in suis peccatis, sed fit hoc sine *demerito*. Quia sunt in termino extrinsecò via constitutæ à Deo ad merendum vel de- merendum.

Veniens est Deum etiam de potentia absoluta, non posse *innocentem flammis æternis addicere*, uti rectè contra aliquos, docet Scotus, Marsilius, & S. August. lib. 3. contra Julianum cap. 18. *Potest*, inquit, *Deum aliquem sine bonis meritis liberare, quia bonus est, non sine malis meritis damnare, quia justus est.*

Peccatum rationi graviter repugnans, cum *in- vincibili ignorantia Dei*, non est contra Deum mortale, cum nullum Dei, utpote non cogniti, contemptum in- cludat: est tamen grave gravitate *Philosophicâ*, non *Theologicâ*: quia opponitur tantum rationi, non Deo, utpote non cognito invincibiliter.

Peccati mortalis Malitia est infinita secundum quid. Quia est supremi ordinis in ratione malitiæ, adeoque omnes alias malitias possibiles sive culpæ, sive pœnæ etiam in infinitum crescentes excedit, & eminenter continet.

Non est tamen *infinita simpliciter*. Quia quolibet peccato potest dari aliud gravius; infinito autem al- liud majus dari non potest.

Nec refert, quod persona Dei peccato offensi, sit dignitatis simpliciter infinitæ: Quia illa dignitas non cognoscitur à peccante cognitione perfectâ, & Deo offenso adæquatâ.

Pœna æterna non est simpliciter *infinita*. Quia potest dari major, nempe quoad intensionem, non quoad durationem. Hinc etiam beatitudo Sanctorum non est in-

est infinita, licet sit æterna. *Pena damni* est quidem privatio boni infiniti, sed solum finitè possidendi, adeoque finita censeri debet.

Dici nequit *Deus peccati author* aut *prædestiniter*. Est de fide ex scriptura, quæ in Deo circa peccata solum agnoscit decreta permissiva, aut consequentia de aliquo bono ex eis eliciendo: unde rectè dixit Damascenus *lib. 4. De Fide cap. 20.* moris esse divinæ Scripturæ permissionem Dei actionem ejus vocare, & quædam, quæ secundum eventum debent intelligi, causæ altere aliquando exponere, rigorem nostrum Philosophicum non spectando.

Deus non *prædestinat* nec *physicè prædeterminat* actum etiam *materialem* peccati ponendum eo modo, in quo circumstantiis, quibus non potest non esse peccatum, ut voluntarii prædeterminationis fautores. Quia illum actum etiam directè prohibet. Repugnat etiam divinæ bonitati & justitiæ velle motione efficaciter impellere ut fiat, quod prohibet fieri: ergo &c.

De hoc *susius tractatur supra* Tomo 1. *Controvers. 2. pag. 114. &c.*

Delectatio morosa seu deliberata de objecto illicito, est illicita, & quidem graviter (etiam secluso consensu in opus) si objectum sit graviter illicitum. Ratio est quod voluntariè affici ad malum, etiam solo affectu simplicis complacentiæ, sit inordinatum & consequenter grave peccatum, si objectum istius affectus gravem malitiam intrinsecè vel extrinsecè adjunctam habeat.

Ut *delectatio sit mortalis*, requiritur cum gravitate materiæ etiam advertentia perfecta: Imperfecta enim, qualis est in semisopitis aut semiebriis, solum sufficit ad veniale. Item, requiritur consensus saltem interpretativus, situs in positione causæ sine sufficienti ratione, vel in negatione resistantiæ positivæ, saltem per actum internum, absque iusta causa.

De his *agitur infra ex professo* Tomo 2. part. 3. Cap. 6. de *sexto Præcepto Decalogi.*

Ignorantia invincibilis non datur primorum principum juris naturæ, quale est, quod tibi non vis fieri alteri ne fereris: neque *conclusionum* ex illis evidentissime deductarum, cujusmodi sunt, juxta *Vasquez*, contenta in Decalogo: quod de jure prohibente simplicem fornicationem negant *Tannerus* & *plures alii.*

Datur tamen, etiam in fidelibus, ignorantia invincibilis de variis *obscurioribus juris naturæ præceptis.* Ita *Albertus, S. Thomas, & Scholastici communissimè.* Quia sunt multa juri naturæ contraria, quorum inordinatio naturalis agrè probatur, etiam à viris doctis, & consequenter facile ignoratur, ut à *Cassiano, Marulo, & aliis*, ignorata fuit inordinatio mendacii officiosi, & ab aliis malitia fornicationis simplicis, quando adhibita diligenti cautione de honesta educatione prolis satis prospicitur. Et hæc multo facilius ignorantur ab infidelibus, qui nihil audierunt de Deo, nec de virtutibus & vitiis instructi fuerunt.

Jus naturæ violantes ex *ignorantia invincibilis*, non peccant formaliter: alioqui omnes qui post adhibitam moralem diligentiam errant circa jus naturæ, errarent vincibiliter, & contra illud peccarent formaliter: unde communiter peccarent Doctores, Consilarii & quorumvis ferè bonorum possessores. Quia illi exponerent se periculo per ignorantiam culpabilem violandi jus naturæ, si forte in re bona illa sint juris alieni.

De hac *ignorantia susius infra* Tomo 2. *Tract. 1. Princip. 1. &c.*

Obijciunt aliqui loca quædam ex S. August. Hieron. & D. Thoma, quæ videntur indicare ignorantiam invincibilem non excusare ab omni peccato.

Sed Resp. intelligenda esse loca illa de ignorantia *vincibili* quæ non excusat, vel de ea quæ culpabilis est in sua causa, vel quod non excuset à peccato materiali, aliquando etiam loquuntur de sola præsumptione *fori externi*, non verò quod illa ignorantia ad peccatum imputetur à Deo, qui omnia habet perspecta: quæ omnia maximè comprobantur ex eo, quod loca illa indifferenter loquantur de ignorantia etiam facti, & legis positivæ, quam tamen à peccato excusare omnes omnino admittunt.

Quæres porro, 1. An rectè dicatur in omni peccato ignorantiam intervenire, cum Scriptura sæpe peccata ignorantias appellet?

Resp. non intervenire ignorantiam propriè sumptam, sed tantum improprie pro *inconsideratione*, quod scilicet totalis peccati malitia non penetratur, & omnia damna peccatum comitantia, & consequentia.

Quæres 2. Quomodo peccatum in Spiritum Sanctum dicatur non remitti in hoc aut futuro seculo, ut *Matthæi cap. 12.*

Resp. Id tantum dici ex eo quod illud *difficillimè* remittatur, & quod ex illius peccati natura & enormitate non habeat excusationem infirmitatis humanæ, cum committatur, ex sola malitia: quamvis sit *absolutè* remissibile per retractationem, & penitentiam consequentem.

CAPUT V.

De Peccato Habituali, Originali, & Immunitate
D. V. ab illo, & Parvulorum à pena ignis.

Peccatum habituale est quod actu transacto permanentè constituit peccatorem, de hoc *Joan. 8.* dicitur, *in peccato vestro moriemini.* Habituale non consistit in peccato præcisè ut præterito & non retractato, neque in reatu *pena* saltem formali, neque in *privatio- ne gratiæ*: Quia posset istis manentibus tolli peccatum habituale per hoc quod Deus remitteret jus quod habet ratione peccati ad aversionem à peccatore.

Consistit igitur peccatum habituale *præcisè* in peccato ut non condonato, atque ita moraliter perseverante, in ordine adtribuendum Deo jus ad istius aversionem: & sic juxta S. August. consistit in peccato præterito in oculis Dei adhuc remanente.

Macula peccati positivæ, est ipsum peccatum habituale, *privativa* est gratiæ privatio, quæ tamen ad illud non concurrat ut ejus pars, sed ut removens prohibens, ex hypothesi, quod illius condonatio non fiat sine gratiæ sanctificantis infusione.

Peccatum originale, quæ tale est, quod ipsa origine ex Adamo contrahitur, omnesque ejus posteros constituit verè peccatores. Est omnium Catholicorum, contra Pelagium, & juxta S. August. fundamentalis fidei veritas à Scripturis clarè tradita. Originale juxta Script. PP. & Tridentinum est verè peccatum, & propriè constituens hominem Deo odibilem, quamvis non ut est actuale Adami, quia sic non est à posterorum voluntate propria.

Omnes (exceptà V. Deipara) peccaverunt in Adamo, juxta

rsde
kintheo-
logiaD. IV
-5

juxta illud ad Romanos 5. *in quo omnes peccaverunt.* Quia omnes viâ ordinariâ ab ipso descendentes continebantur in eo, non solum ut in capite physico, sed etiam ut in capite morali, virtute decreti quo Deus in voluntate Adami constituit voluntates omnium ejus posterorum, in ordine ad actum à quo voluit dependere transfusionem justitiæ, aut injustitiæ originalis. Hoc decretum *factum* appellat S. Augustinus scilicet virtuale, ad quod requisitus non est consensus Adami, cum ad ejus effectum sufficiat voluntas Dei supremi omnium Domini: fuit tamen declaratum Adamo Gen. 2. *in quacumque die comederis &c. Transfunditur autem in posteros per hoc quod viâ ordinariâ, & gratiâ destituti ex Adamo descendant, ut patet ex Trid. Sess. 6. Can. 3. additur, viâ ordinariâ &c. propter Christum, & Deiparam.*

Originale non consistit in substantiali corruptione imaginis Dei, ut erravit Iliricus: Neque in concupiscentia, cum hæc remaneat in renatis in quibus ex Apostolo, & Trid. nihil remanet damnationis.

Non etiam consistit in *qualitate* quadam morbida, aut entitate morali, aliisque excogitatis à Gabriele & aliis. Nec in reatu pœnæ, qui est effectus peccati, non peccatum. Nec ut voluit Pighius, in peccato Adami ut extrinsecè ejus posteris imputato, sic ut non insit unicuique proprium, cujus contrarium expressè declarat *Trident.* supra.

Nec denique consistit in privatione gratiæ propter peccatum ab Adamo commissum. 1. Quia ista privatio est effectus peccati: 2. Quia posset tolli originale, remanente istâ privatione gratiæ. Ergo in eâ non consistit nequidem partialiter, sed in solo peccato ab omnibus commissio in Adamo ut moraliter perseverante per non condonationem illius à Deo factam. Ad illud tamen aliquo modo concurrens ista privatio, per modum conditionis sine quâ non perseveraret, quantum est ex vi præsentis providentiæ, in quâ Deus decrevit mortale sine infusione gratiæ non remittere.

Dices, S. Anselmus asserit peccatum originale esse ipsam justitiæ nuditatem quod videtur solam privationem indicare.

Resp. Solum velle privationem gratiæ, modo jam explicato, concurrere ad peccatum originale, eamque solam esse parvulis intrinsecam & quali physicè inexisteret, cum per se nihil aliud physicum, sed tantum morale in parvulis constituat, cujus subjectum immediatum censetur ipsa voluntas.

Solius Adami peccatum transit ad posteros, & quidem illud dumtaxat, quo violavit præceptum de non edendo pomo, non autem transit peccatum Evæ: Quia solus Adamus constitutus est caput morale posterorum, & solum in ordine ad observationem istius præcepti primi de fructu vetito. Hinc etiam posterius solum contrahunt peccatum Adæ, secundum malitiam *inobedientiæ, & gula.* Quia sub hac solum ratione Adam illud commisit, ut erat posterorum caput morale constitutus.

Si Adamo fuissent filii *ante ejus peccatum suscepti*, non contraxissent peccatum Originale; quod certius est, si ante istud peccatum habuissent usum rationis. Quia tunc fuissent sui juris: Contraxissent tamen horum filii, *quia pro tunc* fuissent contenti in Adamo peccante ut in capite morali, per suam scilicet generationem ab illo jam mediâte profectam.

Beata Virgo MARIA fuit concepta sine macula Originali. Hæc sententia Pontificum judicio Pia est: juxta varios ex communissimo Ecclesiæ sensu quasi pro certa habetur. 1. Quia Ecclesiæ hæc solum permittit publicè sustineri. 2. Juxta illam præcipit festum Conceptionis Immaculatae celebrari. Quod constat ex *Sixto IV.* & irrefragabiliter ex *Alexandro VII.* declarante festum hoc celebrari juxta piam Sententiam, id est, de Sanctificatione animæ B. V. primo instantiæ creationis & infusionis in corpus: & sub gravissimis pœnis vetante omnem in contrarium interpretationem, quâ negetur Pontifices favere præ sententiæ, vel ut illa quovis excogitabili modo in disputationem revocetur, ac prohibente omnes Libros in quibus præ sententiæ, & cultus secundum illam exhibitus in duobus revocatur.

Hinc maximè piæ sententiæ favent Scripturæ, Gen. 1. *ipsa conteret caput suum*, & expressius PP. Petrus Damianus, Laur. Justinianus, Ildophonus, &c. Item, licet minus expressè, S. Hier. Chrysostomus, & in variis locis Augustinus, qui de *Natura & Gratia* C. 36. ait, dum agitur de peccatis, B. V. Mariam esse excipiendam.

Alibi S. Augustinus solum vult, ejus carnem esse carnem peccati, scilicet parentum per concupiscentiam, & ipsius B. Virginis quoad debitum peccatum illud incurrendi, de quo S. Augustinum ipse Cajetanus intelligit.

Videtur probabilius B. Virginem in Adamo contraxisse *Debitum* peccati Originalis, etiam proximum, situm in eo quod ejus voluntas fuerit contenta in voluntate Adami peccantis, quamvis ipsa præservata fuerit. Hoc indicant universales Scripturæ, & Patrum locutiones: Nec est ratio ab iis excipiendi B. V. quæ hoc Supposito melius intelligitur indiguisse, & gratiâ fuisset Christi Redemptione præservativa. Scripturæ & PP. solum Christum ab Originali excipientes, loquuntur de dicto Debito, non de Macula actuali peccati originalis.

B. Virgo non fuit obnoxia *Morti*, ut pœnæ peccati se contracti, sed ut defectui communi expugna naturali contrariorum secundum ordinem nature, & ex congrua cum morte Christi conformitate.

PARVULI sine Baptismo mortui patiuntur pœnam *Damni.* Est de fide ex Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit &c.* Non tamen patiuntur pœnam *Sensus*, sive ignis. Ita PP. & DD. communius, quibus variis locis consentire videtur S. Augustinus cum ait, in damnatione levissima futuros, non esse tanta pœna plectendos, ut eis non nasci expediret: quæ vera non essent cum pœna ignis æterni.

Obijcies 1. Scripturas oppositum declarantes, de locandis ad solam dexteram & sinistram &c.

Resp. *Scripturas* quæ contrarium in speciem sonant, loqui de solis judicandis ex operibus, adeoque de solis Adultis, non de Parvulis aliquid in oppositum provinciare.

Obijcies 2. S. Augustinum ut contrarium sentientem, ut aliqui volunt.

Resp. S. Augustinum, dum subinde videtur favere contrariæ sententiæ, solum velle, contra Pelagianos, non futuros parvulos in loco voluptatis medio inter Paradisum & infernum, sed futuros in inferiori quodam carcere, non tamen ignis supplicium passuros.

Dolor sensibilis parvulorum *in hac vita* non est propria pœna in ultionem peccati, sed pœnalitas resultans

ex subtractione donorum status innocentia, quæ sunt deperdita per peccatum originale.

Parvuli exiguum si quam patientur *tristitiam* ex privatione beatitudinis: Quia eam non magis apprehendent quam viatores in hac vitâ exiguum certè beatitudinis originalis amissæ notitiam habentes. Ita *Belharminus*, cum pluribus qui tristitiam inde nullam habituros asserunt.

Quæres, Quænam sint porro *Pœnalitates temporales* ex peccato Originali provenientes.

Resp. quod sint variæ, ac primò, mors corporalis, quia in pœnam istius peccati excidit homo privilegio immortalitatis à Deo destinato. Deinde, vitæ hujus labores, & dolores, ac animalium brutorum rebellio, quæ alias Adamo & posteris despoticè subiecta fuissent. Item, privatio quietis, pacis, & peculiaris doni quo immoderatas appetitus passionis facillè refrenassent. Denique, carentia Providentiæ divinæ singularis adversus Dæmonum insidias, quibus in hoc statu naturæ lapsæ homines multum sunt expositi.

CAPUT VI.

De Legibus, & earum Natura, Divisione, Effectibus, Principiis, Materia, Subiecto, & modo desinendi.

DE Legibus, earumque Principiis practici tractatur infra accuratè in hujus Operis Tom. II. Tract. I. post initium & in decursu: Ac de Præceptis, Tractatu 5. ab initio. Quæ possunt etiam speculativè desiderari, hic subiunguntur.

LEX definitur, rationis ordinatio ad bonum commune: Lex æterna est ordinatio Dei ab æterno in ejus mente: temporalis fertur in tempore ab habente potestatem. Naturalis est naturæ rationali insita: positiva ab extrinseco posita: affirmativa actum imperat: negativa actum ponendum prohibet.

Legis ratio obligatoria requiritur in legislatore voluntatem obligandi subditos, & actum intellectus illam practicè intimentem per verba imperativa. Utrumque actum pro lege accipiunt Scripturæ, dum leges modò voluntates divinas, modo illarum indicia appellant.

Promulgatio per exteriorè intimationem imperativam, est essentialis legi, ut est proximè obligativa. Quia sine illa promulgatione non innotescit legitime, notitia autem ad legis aut præcepti obligationem in conscientia requiritur.

Unde lex æterna ut sic, non est propriè lex, sed solum ut connotat promulgationem in tempore faciendam; sub hac tamen ratione transit in temporalem, naturalem, vel positivam ex supposita ejus debita notitia.

Ad rationem Legis insuper requiritur, ut sit honesta, justa, possibilis, secundùm naturam, secundum patriæ consuetudinem, bono communi conveniens, & manifesta, non perpetua; cum mutatis circumstantiis, possit revocari, atque ita desinere prout est obligatoria, quamvis possit retinere vim directivam, sed in hac ratio legis non consistit.

Lex naturalis, quæ absque signo externo est ipsi naturæ impressa, consistit in rationis dictaminibus de agendis, aut fugiendis tanquam naturæ rationali conformibus, aut difformibus. Quæ quidem dictamina sunt physicè ab intellectu creato, moraliter tamen ab Auctore naturæ: suntque ejus imperia formaliter dirigentia, obligantia, ac moraliter permanentia, à Deo inscripta cordibus nostris, juxta Apostolum.

R. P. Arsdck. Tom. II.

Antecedenter ad hæc Dictamina non datur bonitas aut malitia formalis, sed solum *fundamentalis* per ordinè ad naturam rationalem, non ut legem, sed ut terminum convenientiæ, vel disconvenientiæ actus, quem lex imperat aut prohibet: sic Deus est sibi mensura honestatis suarum actionum, non lex, cum Deus sibi legem nullam habeat, sed sit ipse omnis rectæ legis principium, ac originalis rectitudo.

Dispensatio divina non cadit propriè in Legem naturæ, faciendo ut illa absque variatione in ejus materiâ non obliget. Quia non potest Deus facere ut quod est intrinsecè malum, nullâ factâ mutatione, desinat esse malum.

Impropriè tamen potest dispensare in quibusdam ejus præceptis, faciendo mutationem in eorum materiâ, sic ut desinat esse eorum objectum, v. g. dando alicui Dominium bonorum alienorum, potestatem in vitam innocentis, uri Israëlitis, Abrahamo, & aliis in quibusdam concessit.

Non potest tamen sic dispensare in omnibus legis naturæ præceptis: Cum nullâ ratione odium Dei possit reddi licitum similiter nec mendacium, quod talis est malitia & naturæ ut ex nullis circumstantiis possit honestari.

Principes Ecclesiastici possunt ferre Leges ligantes etiam in Conscientia. Est de fide ex Scrip. &c. Contra hæreticos, *Wicelsum, Lutherum, Calvinum* &c. damnatos in Conc. *Constant. & Trident. Sess. 7. Can. 8.* Scripturæ in oppositum ab hæreticis objectæ, solum improbant mandata hominum injusta. Eodem sensu queritur August. de multitudine præceptorum Ecclesiasticorum, *Epistola 119. cap. 19.*

Principes laici eandem habent potestatem legislativâ Est etiam de fide ex Patribus, & Scripturis, *Prov. 8. per me Reges regnant* &c. Apostolus quidem ad *Cor. 3.* docet Ecclesiam Christi esse liberâ, scil. à servitute peccati &c. non à lege humanâ, quæ ex Scrip. ad *Rom. cap. 13.* potest obligare etiam sub reatu mortalis peccati.

Ratio est quod lex illa à lege æternâ derivatam habeat obligandi potestatem, proportionatè ad suam materiâ: unde eam violans, mediatè violat legem naturalem: cujus Deus uti est auctor, ita & vindex.

Dices, illam potestatem non habent à Deo Hæretici, & Infideles, cum sint peculiariter Dei inimici.

Resp. posse Deum etiam per inimicos suos amicis justa præcipere, quod etiam ab eo fieri, patet ex *Matth. 23.* Super Cathedrâ Moysi sederunt Scribæ & Pharisei &c.

Promulgatio est legi essentialis & necessaria ut causet obligationem, scil. per publicam legis intimationem. Deficiente hujusmodi promulgatione lex non obligat, saltem sub ea ratione, sub qua non est sufficienter promulgata ut ad notitiam publicam pervenire possit.

Unde etiam deduces, legem non obligare ad illa, de quibus *probabiliter* controversatur inter DD. utrum sint præcepta, aut in lege contineantur. Quia respectu istorum non est sufficienter promulgata, nec manifesta: quod probe notandum pro solutione plurimorum dubiorum in variis materiis, & casibus particularibus de lege aut præceptorum obligatione.

Leges *Cæsareæ* debent promulgari in Provinciis, ut in iis obligent, jure ita disponente: non tamen Pontificiæ, nisi hoc in illis diserte requiratur. Constat hoc ex Natura Legis, & Bullâ Pii IV. id declarante. Probabilius est Pontificias statim obligare in loco ubi sunt promulgatæ, nisi declaretur contrarium.

D

Accipra-

rs de
Kin

theo-
logia

P. IV

Acceptatio populi non requiritur ad legis valorem; Quia bonum commune exigitur in legislatore sit potestas obligandi subditos etiam invitos. Sed Legislator præsumitur nolle ut lex obliget. si à majori parte non acceptetur, potest tamen id velle absolute loquendo.

Leges Pontificias non requirere universaliter placet Regium in Belgio, sed verius solum requiri ad provisiones super Beneficiis, docet *Zypaus*, aliique.

Lex humana etiam Ecclesiastica non potest directe imperare actus merè internos. Quia licet Christus potuerit dare istam potestatem Ecclesiæ, eam tamen non dedit, cum id ex nullo Capite probari possit, nec sit comaturale ut Legislator de iis ferat legem, de quibus non potest cognoscere: & contrarium ab Innocentio III. infinetur. Ita Theol. communiter.

Dices, Ecclesia punit hæresim quæ est interna, reservat etiam aliquando peccata merè interna, Prælati præcipit orationem mentalem: Atqui actus illi sunt merè interni, ergo &c.

Resp. Punit quidem Ecclesia hæresim internam, sed solum exterius manifestatam: reservat peccata merè interna, tantum indirectè, scilicet limitando jurisdictionem externam absolvendi. Prælati obligat Religiosos ad orationem mentalem, non vi potestatis legislativæ, sed ratione voti obedientiæ. Ad Ordines sacros admitte-ndis Ecclesia vorum castitatis internum non præcipit, sed tantum declarat se nolle, nisi sub conditione istius voti interni, illos ad ordines admittere.

Denique, cum possit Ecclesia præcipere actus externos, ut sunt actus certæ virtutis, consequenter potest indirectè præcipere actus internos ad hoc requisitos ut actus externus sit humanus, ut sit talis virtutis, religionis, orationis, &c. quod sine actu interno fieri non potest.

Ut Legis obligatio sit *sub mortali*, requiritur in legislatore intentio graviter obligandi, & materiæ gravitas, quæ desumenda est ex gravitate Finis per se intenti, & ex conducentia ad finem Legis. Hinc superior Ecclesiasticus potest sub mortali prohibere rem de se levem, ut ingressum in popinas, egressum nocturnum, & similia ex se levia, sed gravia in ordine ad finem ritè intentum.

In materiæ gravi potest esse obligatio solum *sub veniali*, si nempe legislator tantum obligationem venialem intendat. Quia sicut ab ejus voluntate proximè pendet obligatio, ita & ejus quantitas intra capacitatem materiæ.

Lex in materiæ gravi expressa verbis strictè præceptivis, aut sub pœnâ gravi, graviter obligat: Nisi aliunde alia, aut dubia appareat, mens legislatoris. Ratio, quia illis suppositis nihil deest ad gravem obligationem, juxta principia hæcenus tradita.

Violatio legis, etiam in materiæ levi, ex formali contemptu Superioris ut sic, vel legis ipsius, est mortalis. Quia etsi materiæ sit levis, gravis est ille contemptus, cum ex ipsa natura exigatur Superioris legitimi observantia.

Lex potest impleri per actum peccaminosum materialiter: Quia talis actus potest esse substantia rei præceptæ, ut auditio Sacri sine attentione. Non tamen per actum peccaminosum formaliter quæ talem: Cum enim repugnet, legem obligare ad peccatum, etiam repu-

gnat satisfieri ejus obligationi per actum formaliter peccaminosum.

Leges pœnales sub gravibus pœnis v. g. mortis, aut excommunicationis, regulariter obligant sub mortali. Quia supponuntur in materia, aut sine gravi fundate.

Lex obligans ad observationem, vel ad pœnam subeundam (qualis datur in variis religionibus) est merè pœnalis, adeoque non obligans sub peccato, & pœna quam infligit est mera pœnalitas, non pœna strictè; cum hæc culpam supponat. Lex tamen pœnalis lata verbis strictè præceptivis, obligat in conscientia, nisi aliunde appareat contraria intentio Legislatoris.

Invincibilis ignorantia Legis excusat à pœnâ: sed non vincibilis, aut solius pœnæ, ut fufius exponitur infra, hujus Tomi 2. Tractatu primo sub initium.

Principes supremi suis legibus non tenentur proprie, sed solum ex quadam æquitate naturali. Est Theol. sententia communior.

Peregrini non tenentur legibus suæ patriæ: quia sunt affixæ territorio cujus bonum spectatur. Tenentur tamen legibus loci in quo existunt: Quia hoccegit bonum commune, ne illi sint in delinquendo à pœna immunes.

Clerici indirectè & quoad vim directivam, obligantur, etiam in conscientia, legibus R. ep. eorum statim non disconvenientibus, non directè, & coercitivè. Quia utrumque requirit bonum commune tam civile quam Ecclesiasticum.

Consuetudo rationalis, inducta cum voluntate obligandi à majori parte communitatis, de consensu Principis, habet vim legis. Quia in tali consuetudine reperitur tota ratio obligativa legis, uti consideranti ex dictis satis patet.

Legislator, & ejus in potestate legitimus successor dispensare potest in lege, etiam secum: non tamen inferior in lege superioris sine ejus consensu: quia in superioris voluntate vis legis consistit.

Dispensatio sine causa facta à Superiore, est valida, sed juxta *Suarem* graviter illicita in re gravi; at juxta *Alvarum* tantum venialiter illicita, lecluso scandalo.

Dispensatio censetur *subreptitia*, 1. Per expressiorem falsi, aut reticentiam veri requisiti. 2. Per insufficientiam causæ. 3. Per celerationem v. g. unius ex impedimentis matrimonii, dum plura concurrunt. 4. Per celerationem copulæ quando præcessit inter consanguineos dispensationem postulantem.

Quando Pontifex in *Litteris Dispensationis* apponit, ex motu proprio, docet *Sanchez*, *Bonacina*, &c. valere dispensationem, quamvis celetur veritas cujus expressionem jura requirunt. Quia per illos terminos, ex motu proprio significat Pontifex se habere voluntatem dispensandi absolutam independentem à juris existentia.

PRIVILEGIUM dicitur quasi lex privata, & definitur, Gratia permanens concessa à Superiore ad agendum contra, vel præter legem. Differt privilegium à dispensatione, quod hæc, cum sit restricta ad actum particularem, non sit permanens sed transiens cum actu, vel actibus, ad quos conceditur, non ita privilegium.

Cessat Privilegium, 1. Elapso tempore ad illud determinato. 2. Cessante ratione illius adæquatæ. 3. Per legem revocatoriam sufficienter promulgatam. 4. Per illius abusum, accedente tamen judicis sententia. 5. Per

f. Per non usum spatio ad præscriptionem sufficienti.

Plura de Legibus hic reperiuntur, ubi infra in Tomo II. Tract. V. agitur de PRÆCEPTIS, præter ea quæ in Tract. I. de Legibus contineri supra indicavimus.

CAPUT VII.

De Gratia, Justificatione, Merito.

§. I.

De Gratia Divina Actuali, & quorundam circa eam censuris.

DE Gratia, & controversiis singulis illam hoc tempore concernentibus in hoc Opere accurate tractatur supra Tom. I. Tract. II. pag. 59. ubi referuntur & refutantur errores modernorum Hereticorum de gratia. & pag. 61. refelluntur de ea 5. propositiones Jansenii. Et in eodem Tomo I. Part. II. Controversia 4. pag. 121. & seq. de Gratia, explicatur illius natura, divisio, errores Pelagianorum &c. status puræ naturæ, & controversia omnes de gratia sufficienti, efficaci, viribus naturæ siue gratiæ, &c. Uti & in hac materia Diplomata Pontificum circa Doctrinam Basi, & Jansenii pag. 141.

Tantum hic restat notandum, 1. Quam evidenter auctoritate Apostolica refellantur illi qui audent per contumelias aut censuras infectari sententiam, quam supra explicuimus Tomo. I. Part. II. Contr. 7. pag. 128. de gratiæ efficacia, prædeterminationi phyticæ, & quibusdam aliis contrariæ, & scientiæ Mediæ innata.

Infectatur eam præ multis Jansenius Ipten. Tom. I. de hæresi Pelagiana cap. 9. dicens, illam esse Massiliensium, & non esse gratiæ prædicationem, sed proditio-nem. Et Xantes Mariales Tomo 4. relect. 15. sect. 1. scribens, non esse Jesuitarum, sed Pelagii inventum: & relect. 16. sect. 2. esse novum figmentum, novum & hæridum monstrum. Ac recentius Pseudophilalethes in suo Thomistarum triumpho &c. asserens, esse fucatam, deformem, museipulam pedibus insipientium, & zizaniam in medio tritici.

Contra hunc scripsit Duaci Franc. FourmeStraux in sua justa defensione adversus convicia &c. Et contra alios Impugnatores, Annatus, de scientiæ mediæ disp. 4. cap. 1. &c. Petrus à S. Josepho in Concordia suavi disp. 4. sect. 4. Paulus Leonhardi part. 1. sect. 1. 2. & 3. Ripalda, de ente supernaturali disp. 113. sect. 9. & seq. Gabriel de Hen-tao, in scientiæ mediæ historice propugnata, Event. 1. 2. & seq. in edit. 2.

Quin etiam contra infectationes aut censuras hujus scientiæ apud Auctores prædictos aliosque, profertur gravissima Pontificum Decreta. In edicto Sixti V. per Calatinum anno 1598. præcipitur sub anathemate, ne quis in controversia de prædeterminatione & gratiæ opinionem suæ contrariam ullâ censurâ notet.

In Decreto Clementis VIII. permittitur ut ambarum partium Magistrum suam liberè opinionem de gratiæ præsentia, & prædeterminationis efficacia cum libertate concilianda tradant, ac defendant, sic tamen, ut nisi graviter plecti velint, à notanda adversâ opinione abstineant. Quod fuit utrique parti intimatum anno 1598. De hoc Decreto sic testatur ac scribit Andreas Duvallius Doct. Tom. 1. in 1. 2. Tract. de gratiæ, 9. 4. Cum à Clemente VIII. Doctorum examini reli-

R. P. Arjdek. Tom. II.

cta sit hæc controversia cum moderamine quâ neutra opinio hæresis, erroris, temeritatis, alteriusve qualificationis arguatur, ab omni asperiori dicto sedulo abstinebimus. Idem tradit Petrus Ledesma, in Præfat. ad Tractatum de Auxiliis.

In Decreto Pauli V. anno 1606. quod etiam accuratè adducit Spondanus in Historiæ Ecclesiæ prosecutione ad eundem annum his verbis. Paulus V. dissertationes de Auxiliis conticescere jussit, sanxique postmodum, ut utrisque, dum aliud decerneretur, liberum esset suam sententiam in Scholis modeste tueri, sed sine damnatione alterius partis. Decretum hoc confirmasse etiam Urbanum VIII. testatur fufius Joannes à S. Thoma Tom. 1. in primam 1. partem disput. 20. art. 6.

His etiam cum aliis consonat Sylvius Doctor Duacenus, in sua Præfatione monitoria ad primam partem S. Thomæ. Sita, inquit, Sanctitas præcepit ne quis in posterum, oblatâ de prædictis rebus tractandis occasione, contrariam sententiam sustinentes in censuram vocare, vel dictis perfringere ullo modo auderet.

Huc etiam facit Declaratio Innocentii X. ad calcem sui Decreti contra Augustinum Jansenii, quæ incipit, Caterum, cum tam Roma, quam alibi circumferantur quadam asserta, alia, manuscripta & forsan typis excusa Congregationum habitatum coram sal. record. Clemente VIII. ac Paulo V. super questione de Auxiliis &c. ubi decernit, dictis assertis, nullam omnino fidem adhibendam, neque ab alterutra parte, siue quocumque alio allegari posse vel debere, sed super questione prædictâ, observanda esse Decreta Pauli V. & Urbani VIII. suorum prædecessorum.

Notandum 2. Decretis Pauli V. Urbani VIII. &c. prohibitum esse in lucem edere Libros tractantes questionem illam de auxiliis, illam, inquam, non eam quæ contra hæreticos in ea materia disputatur. Pater hoc authenticè ac compendiosè ex Decreto Alexandri VII. Romæ publicato anno 1657. 15. Septembris, in quo post prohibitas Epistolas Montalti &c. in calcem additur. Insuper cum hac occasione & prætextu in lucem prodeant plures libri continentes & tractantes materiam de auxiliis, nullâ prorsus petita, vel obtentâ licentiâ ab hac sacra Congregatione contra formam Pauli V. & Urbani VIII. prædec. suorum (quæ quatenus opus sit Sanctitas sua deniq. confirmat, innovat, & inviolabiliter observari mandat, sub censuris & pœnis in iisdem contentis) ideo illis inherendo dictos libros editos, & in futurum quomodolibet edendos, absque eo quod fiat de illis specialis mentio, ipso facto, & absque alia declaratione, pro expressè prohibitis haberi voluit, & decrevit.

Ex his aliisque toties, & tam graviter repetitis Pontificum Decretis, satis innotescit, quid judicandum sit de illis qui his non observatis audent in persequenda illa sententia talibus dictis, & censuris liberius indulgere.

Notandum denique breviter, circa hanc questionem de gratiæ efficaci, quod specialiter tractatur à Gregorio del Rio in libello cui titulus, Jansenismus per seipsum everfus. Si admittantur ut principia Jansenii quæ ibi proferuntur de Gratia Adami in statu innocentie, ejusque immunitate à concupiscentia, & natura gratiæ necessariò victricis absente omni concupiscentiâ: Inde sequi neque dari peccatum originale, neque ea quæ ad illud consecuta esse fides docet, quæ haud dubiè ipse Jansenius, & si qui sunt in hoc se-

D 2

ctatores

rs de
kin

theo-
logia

D. IV

ctatores fideliter admittunt : pro cuius rei distincta consideratione studiosum Lectorem ad dictum Tractatum utiliter remitto.

§. II.

De Justificatione, gratia Habituali, & Merito.

DE his singulis agitur Tomo I. Part. II. Controversia 8. & 9. pag. 131.

Ad Justificationem Fides requiritur, sed non sufficit. Utrumque est de fide, & definitur in Tridentino sess. 6. cap. 8. & can. 9.

Fides requisita ad Justificationem non est Fiducia de peccatis sibi per Christum remissis, ut volunt Lutherani & Calvinistæ. Talis fides de peccatis remissis, sine peculiari revelatione, est impossibilis: idque à Tridentino declaratur sess. 6. Can. 12. 13. & 14. De quo plura Tomo I. Part. I. Tract. II. cap. 2.

Homo non potest esse physice certus de sua iustitia, potest potius de aliena, ut Baptizans de iustitia infantis à se legitime baptizati. De sua iustitia tantum potest habere aliquam certitudinem moralem, fundatam in testimonio bonæ conscientie, quam ad Rom. 8. Apostolus agnoscit.

Meritum augetur per ea quæ augment actus nostri bonitatem, ut excellentia quæ oritur ex objecto meliori, ex circumstantiis intentis, ex actus exercendi difficultate, ex majori actus liberi intentione, & longiori duratione. Quia hæc reddunt actum moraliter nobiliorem, & pluribus actibus distinctis æquivalentem.

De merito inter Bajanæ damnatur 1. Vita æterna homini integro, & Angelo promissa fuit intuitu bonorum operum, & bona opera ex lege nature ad illam consequendam per se sufficiunt. 2. Sicut opus malum ex natura sua est mortis æternæ meritorium, sic bonum opus ex natura sua est vitæ æternæ meritorium. 3. Nec Angeli, nec primi hominis adhuc integri merita rectè vocantur gratia. 4. Pelagii sententia est, opus bonum citra adoptionis gratiam factum, non esse regni cælestis meritorium. 5. Ratio meriti non consistit in eo, quod qui bona operatur habeat gratiam, & inhabitantem Spiritum sanctum, sed in eo solum quod obedit divinæ legi. Ita Constitutio Pii V. Gregorii XIII. & Urbani VIII. quæ integra hic refertur supra Tomo I. Part. II. pag. 138.

§. III.

De auctoritate S. Augustini in materia de Gratia, & aliis.

VALDÈ magnam, & præ cæteris singularem esse S. Augustini auctoritatem cum aliis tradit Suarez de grat. prolog. 2. cap. 6. quem ait tantâ sapientiâ scripsisse, ut ejus sententia semper sit præferenda, nisi cum major Patrum aut Ecclesiæ auctoritas obstare videtur, quod raro, vel nunquam continget. Quia verò Theologo maximi momenti est, hæc in singulis solide discernere, ipsa Pontificum Decreta de illius Scriptis hic profereamus.

Constat ejus auctoritatem esse irrefragabilem, quoad Puncta quæ sunt à Conciliis & Pontificibus approbata ut vera, quæ habentur in Epist. Celestini primi ad Episcopos Galliarum apud Prosperum in fine operum ejusdem.

Primum est, In prævaricatione Adæ omnes animæ naturalem possibilitatem, id est, facultatem expeditam ad salutaria.

2. Neminem esse per se bonum, nec posse perseverare sine gratia.

3. Neminem bene uti Libero arbitrio nisi per Christum; adeoque omnia bona opera referenda esse ad Deum.

4. Omnes motus bonæ voluntatis esse à Deo.

5. Anathemati subesse eum, qui asserit gratiam Dei solum valere ad remissionem peccatorum, non ad ea vitanda.

6. Item, eum qui dixerit gratiam Christi solum juvare illuminando intellectum, non movendo immediatè voluntatem, & etiam eos, qui dicunt gratiam solum dare facile, non simpliciter posse.

Quoad alia varia habetur non simpliciter irrefragabilis: Hoc significat Caesellinus supra c. 12. ubi ait: Ne non alterere profundiores partes questionum quis pertractarunt Augustinus & alii, qui Hæreticis restiterunt. Hoc ipsum profitemur ipse August. L. de divo persev. c. 21. ubi sic habet: Neminem velim sic amplecti omnia mea ut me sequatur, nisi in iis in quibus me non errare perpexerit: nam propterea nunc facio Libros, in quibus opuscula mea retractanda suscepi, ut nec me ipsum in omnibus me secutum fuisse demonstrarem.

Hinc ita deducit Tostatus defensorii pag. 2. c. 17. Non ergo necesse est nobis quæcumque Augustinus dixit concedere. Et Melchior Canus de locis Theologicis C. 3. ait, stultum esse libris canonicis Augustini Opuscula æquare.

Hinc 2. Absque sufficiente fundamento Jansenius Iren. Tom. 2. L. proam. c. 13. 14. 15. generaliter omnibus Augustini Libris & assertionibus tribuit irrefragabilitatem contra sensum communem cæterorum DD. qui sæpè in interpretatione Scripturarum aperte recedunt ab Augustini sententia, v. g. de creatione mundi unico instanti.

Gelasius quidem Papa, dist. 15. c. 3. approbat omnia opera S. Augustini, sed solum generaliter, sicut etiam approbat opera Cypriani, in quibus tamen continetur error de rebaptizandis ab hæretico baptizatis; cuiusmodi approbatio (inquit Tostat.) est solum commendatio Doctrinæ alicujus Doctoris, ut eruditæ, præ, & Catholicæ, hoc sensu, quod non repugnet iis, quæ erant definita ab Ecclesia quando illa scribebatur. Martinus I. in Conc. Lateran. solum damnat eos, qui contradicunt communi Patrum sensui, non unius aliquando aut alterius in causa particulari.

Hæc, inquam, ex probatis auctoribus eo tantum consilio simpliciter annotamus, ne quis in alterutram partem nimium detrahendo aut attribuendo à Doctorum sensu aberret, nihil volentes ab his alienum auctoritate nostrâ constitui.

Hereses.

CONTRA hanc Secundam Theologiæ totius Partem, adducuntur singulæ, & ex Conciliis Ecclesiæ, cum suis Auctoribus, refertur in fine Tomi I. pag. 145. sub hoc Titulo, Notitia generalis dogmatum ab Ecclesia damnatorum, ordine alphabetico sub his titulis, Beatitudo, pag. 147. Lex, Gratia, Peccatum, Meritum, &c. Item, pag. 135.